EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2021 10 14
COM(2021) 632 final

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

dėl 2020 m. eksporto leidimų pagal Reglamentą dėl prekybos tam tikromis prekėmis, kurios galėtų būti naudojamos mirties bausmei vykdyti, kankinimui ar kitokiam žiauriam, nežmoniškam ar žeminančiam elgesiui ir baudimui

1. Įvadas

Reglamento (ES) 2019/125 dėl prekybos tam tikromis prekėmis, kurios galėtų būti naudojamos mirties bausmei vykdyti, kankinimui ar kitokiam žiauriam, nežmoniškam ar žeminančiam elgesiui ir baudimui[1], tikslas – ES nepriklausančiose šalyse užkirsti kelią mirties bausmės vykdymui, taip pat kankinimui ir kitokiam žiauriam, nežmoniškam ar žeminančiam elgesiui ir baudimui. Jame išskiriamos:

- prekės, kurios yra iš esmės smurtinio pobūdžio ir kuriomis visiškai neturėtų būti prekiaujama (II priedas), ir
- prekės, kurios gali būti naudojamos teisėtais tikslais, kaip, pvz., teisėsaugai skirta įranga (III priedas) ir terapiniais tikslais naudojamos prekės (IV priedas).

Prekybai III ir IV prieduose išvardytomis prekėmis taikomi tam tikri apribojimai.

Pagal Reglamento 26 straipsnio 3 dalį valstybės narės privalo parengti viešą metinę veiklos ataskaitą. Ataskaitoje turi būti pateikta informacija apie gautų paraiškų skaičių, su tomis paraiškomis susijusias prekes bei šalis, ir apie sprendimus, priimtus dėl tų paraiškų. Pagal 26 straipsnio 4 dalį Komisija privalo parengti metinę ataskaitą, kuri apimtų valstybių narių paskelbtas metines veiklos ataskaitas. Ji privalo ataskaitą paskelbti viešai.

Šioje Komisijos ataskaitoje pateikiama informacija apie valstybių narių 2020 m. vykdytą veiklą, susijusią su leidimais eksportuoti prekes[2], kurios galėtų būti naudojamos kankinimui arba mirties bausmei vykdyti.

Visos valstybės narės pateikė ataskaitas ir jose nurodė pagal 11 straipsnio 1 dalį ir 16 straipsnio 1 dalį išduotų ir neišduotų eksporto leidimų skaičių ir atitinkamas prekes bei paskirties šalis. Kai kurių valstybių narių kompetentingos institucijos ataskaitose taip pat nurodė prekių, kurias leista eksportuoti, skaičių arba kiekį ir galutinio naudotojo, kuriam tos prekės buvo tiekiamos, kategoriją.

Pagal Reglamentą (ES) 2019/125 reikalaujami leidimai

Pagal Reglamento 11 straipsnio 1 dalį ir 16 straipsnio 1 dalį reikalaujama gauti leidimą eksportuoti[3] atitinkamai III ir IV prieduose nurodytas prekes.

III priede nurodytos tam tikros prekės, kurios galėtų būti naudojamos kankinimui ar kitokiam žiauriam, nežmoniškam ar žeminančiam elgesiui arba baudimui. III priede nurodytos prekės suskirstytos į šias kategorijas: prekės, skirtos žmonėms suvaržyti (surakinti); ginklai ir įtaisai, skirti riaušėms malšinti arba savigynai; ginklai ir įranga laikiną neveiksnumą sukeliančioms ar dirginančioms medžiagoms skleisti, naudojami riaušėms

(1) OL L 30, 2019 1 31, p. 1.

(2) Šioje ataskaitoje nepateikiama informacijos apie eksportuotojų naudojimąsi Sąjungos bendruoju eksporto leidimu pagal Reglamento V priedą eksportuojant IV priede nurodytas prekes.

(3) Pagal Reglamento 2 straipsnio d dalyje pateiktą apibrėžtį eksportas – „prekių išvežimas iš Sąjungos muitų teritorijos, įskaitant prekes, kurioms būtina užpildyti muitinės deklaraciją, ir prekes, kurios buvo saugomos laisvojoje zonoje, kaip apibrėžta Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) Nr. 952/2013“.

malšinti arba savigynai, ir tam tikros susijusios medžiagos.

IV priede nurodytos tam tikros cheminės medžiagos, kurios galėtų būti naudojamos mirtinoms injekcijoms.

Išskyrus atvejus, kai eksportuojant IV priede nurodytas prekes naudojamasi V priede nustatytu Sąjungos bendruoju eksporto leidimu, iš Reglamento I priede nurodytų atitinkamos valstybės narės kompetentingų institucijų reikia gauti eksporto leidimą.

Paprastai į Sąjungos bendrajame eksporto leidime nurodytas paskirties šalis prekes galima eksportuoti be valstybės narės išduodamo atskirojo ar visuotinio leidimo. ES nepriklausančios šalys iki šiol į V priedą būdavo įtraukiamos, jeigu ratifikuodavo atitinkamą tarptautinį susitarimą ir taip įsipareigodavo panaikinti mirties bausmę dėl visų nusikaltimų. Šalys, kurios nėra Europos Tarybos narės, turi būti be išlygų ratifikavusios Tarptautinio pilietinių ir politinių teisių pakto (TPPTP) antrąjį fakultatyvinį protokolą.

Tačiau jeigu yra pagrįstų įtarimų, kad eksportuotojas nesugebės laikytis šio leidimo sąlygų arba eksporto kontrolės teisės aktų, kompetentinga institucija gali eksportuotojui uždrausti naudotis Sąjungos bendruoju eksporto leidimu.

Reglamento (ES) 2019/125 20 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad valstybės narės išduodamas eksporto leidimas gali būti atskirasis (leidimas eksportuoti prekes vienam galutiniam naudotojui ar gavėjui ES nepriklausančioje šalyje) arba visuotinis (leidimas eksportuoti prekes vienam arba keliems nurodytiems galutiniams naudotojams ar platintojams vienoje arba keliose nurodytose ES nepriklausančiose šalyse)[4].

Reglamento 3, 4 ir 5 straipsniais atitinkamai draudžiamas II priede nurodytų prekių eksportas, importas ir tranzitas. Kompetentingos institucijos gali leisti nesilaikyti šio draudimo, bet tik įrodžius, kad atitinkamos prekės, atsižvelgiant į jų istorinę svarbą, bus naudojamos tik viešai eksponuoti muziejuje (ES nepriklausančioje šalyje arba, laikantis 4 straipsnio, valstybėje narėje).

2. Išduoti ir neišduoti leidimai

2020 m. iš viso pranešta apie 247 leidimus; kad išdavė leidimus, pranešė 11 valstybių narių. Kitos valstybės narės informavo Komisiją, kad paraiškų išduoti leidimą pagal Reglamentą negavo.

Kadangi į Reglamento 2 straipsnyje pateiktas atskirojo ir visuotinio leidimų apibrėžtis kiekybinis komponentas neįtrauktas, nurodytas išduotų leidimų skaičius nesuteikia informacijos apie su šiais leidimais susijusių prekių skaičių ar kiekį. Be to, teikdamos informaciją Komisijai, valstybės narės paprastai neskirsto leidimų į atskiruosius ir visuotinius.

Reglamente reikalaujama, kad kompetentingos institucijos patikrintų, ar išduodant eksporto leidimą esama požymių, kad atitinkamos prekės, jei būtų eksportuotos,

[4] Sąvoka „atskirasis leidimas“ išsamiai apibrėžiama 2 straipsnio p punkte. Sąvoka „visuotinis leidimas“ išsamiai apibrėžiama 2 straipsnio q punkte.

galėtų būti naudojamos kankinimui ar kitokiam žiauriam, nežmoniškam ar žeminančiam elgesiui ar baudimui (III priedas) arba mirties bausmei vykdyti (IV priedas). Todėl Reglamento 20 straipsnio 8 dalyje nustatyta, kad kompetentinga institucija turėtų gauti „išsamią informaciją, ypač susijusią su galutiniu naudotoju, paskirties šalimi ir galutiniu prekių naudojimu“.

Valstybės narės pranešė, kad 2020 m. jos atmetė 23 paraiškas dėl eksporto leidimų. Kaip pranešta, leidimas neišduotas tam tikriems numatytiems sandoriams su pirkėjais Alžyre, Andoroje, Brazilijoje, Kamerūne, Čilėje, Kinijoje, Honkonge, Irake, Malaizijoje, Filipinuose, Saudo Arabijoje, Tailande, Ugandoje, Jungtiniuose Arabų Emyratuose ir Vietname. Sandoriai, kurių neleista atlikti, daugiausia buvo susiję su III priede nurodytomis prekėmis, kurių kodas 3.1[5]. Kai kurie sandoriai buvo susiję su III priede nurodytomis prekėmis, kurių kodai 1.1[6] (Saudo Arabija), 2.1[7] (Alžyras), 3.4[8] (Honkongas, Tailandas) ir 3.6[9] (Irakas). Į Malaiziją buvo numatyta eksportuoti IV priede nurodytas prekes, kurių kodas 1.1(d) *(pentobarbitalio natrio druska)*. Be to, į Honkongą buvo numatyta eksportuoti IV priede nurodytas prekes, kurių kodas 1.1 *(Kiti trumpo ir vidutinio veikimo anesteziniai barbitūratai)*.

Reglamento 3, 4 ir 5 straipsniais atitinkamai draudžiamas II priede nurodytų prekių eksportas, importas ir tranzitas. Reglamentu kompetentingoms institucijoms suteikiamas leidimas leisti nesilaikyti šio draudimo, bet tik įrodžius, kad atitinkamos prekės, atsižvelgiant į jų istorinę svarbą, bus naudojamos tik viešai eksponuoti muziejuje (ES nepriklausančioje šalyje arba, laikantis 4 straipsnio, valstybėje narėje). Kompetentingos institucijos pranešė, kad 2020 m. tokių leidimų nesilaikyti draudimo nesuteikė.

Šios ataskaitos *1 priede* pateikiama informacija apie 2020 m. nacionalinių kompetentingų institucijų išduotų eksporto leidimų skaičių pagal prekių kategoriją (Reglamento III ir IV priedai). Teikiant informaciją apie išduotų leidimų skaičių, su Sąjungos bendruoju eksporto leidimu (V priedas) eksportuotos prekės neįtrauktos.

2 priede pateikiama informacija apie išduotų eksporto leidimų ir atsisakymų išduoti leidimus, apie kuriuos pranešta, skaičių pagal prekių kategoriją (III ir IV priedai).

3 priede pateikiama informacija apie 2017–2020 m. patenkintų ir atmestų paraiškų skaičių.

4 priede pateikiama informacija apie valstybių narių išduotų eksporto leidimų, apie kuriuos pranešta, skaičių.

5 priede pateikiama informacija apie pagrindines prekių, kurias leista eksportuoti, paskirties šalis, apie kurias pranešta.

([5]) III priede nurodytos prekės, kurių kodas 3.1: nešiojamieji ginklai ir įranga, kuriais paskleidžiama laikiną neveiksnumą sukelianti ar dirginanti cheminė medžiaga.

([6]) III priede nurodytos prekės, kurių kodas 1.1: pančiai ir grandinės žmonių grupei surakinti (išskyrus paprastus antrankius).

([7]) III priede nurodytos prekės, kurių kodas 2.1: elektrošoko lazdos.

([8]) III priede nurodytos prekės, kurių kodas 3.4: mišiniai, kurių bent 0,3 % svorio sudaro PAVA arba OC ir tirpiklis (pipirinis purškalas).

([9]) III priede nurodytos prekės, kurių kodas 3.6: stacionari ar pritvirtinama įranga, skirta laikiną neveiksnumą sukeliančioms ar dirginančioms cheminėms medžiagoms paskleisti dideliame plote.

6 priede apibendrinama Komisijai pateikta informacija apie prekių, kurias 2020 m. leista eksportuoti, galutinį naudojimą, apie kurį pranešta.

7 ir 8 prieduose apžvelgiamos prekės, kurias leista eksportuoti, jų paskirties šalys ir galutinis naudojimas, apie kurį pranešta.